

Emilia Köykkä

Tähtikompassi

Etä-äidin tarina

Tähtikompassi - Etä-äidin tarina

Luku 1. Minä osana menneisyyttäni

Oli ihan tavallinen aamu paitsi, että minulla oli ollut epäilyksiä eräästä asiasta. Mieheni nukkui vielä vuoteessamme, kun minä itse istuin mietteissäni kylpyhuoneessa. Olo oli sekavankirjava. Tunteet menivät laidasta laitaan. Jotenkin reagoin niin, että hetken mietitittyäni juoksin kylpyhuoneesta suoraan makuuhuoneeseemme ja hyppäsin sänkyyn istualtaan suoraan mieheni mahanpäälle. Hän melkein säikähti, kun olin herättänyt hänet sillä tavoin. Samassa hän kysyi minulta mikä minulla oli hätänä, kun olin niin innoissani. Kaikkien niiden tunteiden keskellä oli vaikea saada sanoista kiinni, mutta lopulta onnistuin kuitenkin sanomaan asiani:

“Mä oon raskaana!”

Mieheni oli onnellinen, sillä olimme toivoneet lasta. Siinä sitten alkoi läheisiltä salailu, soitto neuvolaan ja vauvan tavaroiden hankkiminen. Tietysti minun oli kerrottava myös terapeutilleni asiasta, joka ei ottanut asiaa niin hyvin kuin olisi voinut. Hän alkoi puhumaan minulle heti menneisyydestäni. Siitä miten rankka tausta minulla oli. Minulla oli todettu epävakaata persoonallisuutta ja kaksisuuntainen mielialahäiriö, joskus minulla oli ollut myös syömishäiriö-oireilua. Jonkin sortin alkoholin liikkakäyttöäkin oli esiintynyt, mutta

juomisen sain heti itse lopetettua, kun tulin raskaaksi.

Käynnillä terapeutini totesi, että nyt pyydetään keskusteluun mukaan psykiatrian poliklinikan sosiaalityöntekijä. En voinut kieltäytyä. Hän meni vaalean ruskeasta ovesta käytävälle ja kuulin koputuksen. Mua pelotti koko sen ajan. Pelkäsin, mitä sosiaalityöntekijä sanoisi minulle. Olinhan hetkittäin vasta saanut tietää olevani raskaana ja siitä syystä herkässä tilassa niin en olisi halunnut kuulla niitä sanoja. Pidin mieheni kädestä kiinni ja puristin. Hän rauhoitteli, ettei ollut mitään hätää. Silti minä tiesin, ettei tässä voinut hyvin käydä. Minulla ei ollut ennestään kokemusta sosiaalipuolen ihmisistä, tämä oli siis ensimmäinen kerta. Tähän asti olin elänyt vaan kuulopuheiden varassa, eivätkä ne olleet kuulostaneet kovinkaan mukavilta. Minusta tuntui, että olin jo valmiiksi rikki ennen, kuin kuulin edes sosiaalityöntekijän mielipidettä. Samassa hoikka äidinkieleltään luultavasti ruotsinkielinen nainen tuli ovesta sisään terapeutini perässä. Hän esitteli itsensä ja ensin onnitteli mua raskaudesta, jonka jälkeen hän alkoi puhumaan. Hän kertoi mitä hänen täytyi viranomaisena tehdä, mutta yhteistyössä kanssani. Hän mainitsi ne ikävimmät sanat siinä tilanteessa eli ennakkollinen lastensuojeluilmoitus. Minä aloin itkemään ja kysyin miksi ja mitä se tarkoitti. Hän selitti minulle vain, että se takaisi sen, että saisin tukea helpommin vauvan syntymän jälkeen. Tulistuin ja sanoin, että osaan kyllä itsekin hakea apua jos sitä

tarvisen. Sanoin, etten suostu ennakolliseen ilmoitukseen. Terapeutinkin yritti puhua minut ympäri, mutta ei minä pysyyn päätöksessäni. Sosiaalityöntekijä lähti huoneesta ja mekin päätimme terapian aika pian sen jälkeen.

Kotona olin helpottunut, kun minua oli kuunneltu tai niin ainakin luulin. Raskaus teki minulle sen, että mielialat vaihtelivat vielä pahemmin kuin normaalisti. Itkeskelin helpommin ja toisaalta suutuinkin. Onneksi mieheni oli tukena, vaikka hänellä oli omatkin mielenterveyden ongelmansa. Ei kuitenkaan kulunut kauaakaan, kun minulle selvisi, että ennakollinen lastensuojeluilmoitus oli kuitenkin tehty ilman minun lupaani. Siitähän minä suutuin ja soitin sille samaiselle sosiaalityöntekijälle joka oli ilmoituksen tehnyt ja kysyin miksi hän teki näin, vaikka oli sanonut minulle, että yhdessä tämä päätetään. Hän sanoi, että hänen täytyi tehdä se, koska laki velvoitti häntä siihen, jos hänellä herää huoli äidin jaksamisesta ja syntyvästä lapsesta. Olin vihainen. Mähän sanoin, että osaan kyllä itse pyytää apua ja tiedän kyllä mistä sitä sitten pyydän. Mutta ei, ei mua kuunneltu. Jouduin osastolle hetkeksi sen jälkeen, koska hajosin.

Kaikki vetosivat vaan siihen mun menneisyyteen. Joka kyllä oli vaikea täynnä pahaa oloa.

Menneisyyteni käytännössä koostui pitkälti itsetuhoisuudesta mikä taas johtui pitkittyneestä vaikeasta masennuksesta. Minun ongelmani alkoivat

ensimmäisen kerran pikkuveljeni kuoltua vuonna 2003 minun ollessa 9-vuotias. Veljeni kuoli päivän ikäisenä verenmyrkytykseen ja muihin sairauksiin taustalla. Minä hajosin siitä niin pahasti, sillä olin syyttänyt siitä itseäni. Olin sanonut äitini odottaessa veljeäni, etten halua enää yhtään siskoa tai veljeä ja sitten, kun kävi näin niin syytin itseäni sanomisistani ja luulin niiden vaikuttavan kuolemaan. Kävin kyllä jutelemassa lasten psykiatrian poliklinikalla sen jälkeen, mutta se lopetettiin luultavasti liian aikaisin. Olin alkanut esittämään, että kaikki on hyvin. Näytin vaan pärjäävää, koska mun piti. Ei saanut itkeä eikä näyttää surun tunteita. Muistan kerrankin, kun kaaduin ja tulin itkien kotiin, niin äitini sanoi siihen, ettei saa itkeä, kun on pahempaakin tapahtunut. Hän tarkoiti veljeni kuolemaa, vaikka siitä oli silloin jo kulunut aikaa. Muistan edelleen kodin joka oli täynnä veljeni hautajaiskortteja ja valokuvia, jopa veljeni sairaalaranneke. Pöydällä oli myös oranssi gerbera-kukka, joka oli saatu sairaalasta. Veljestäni oli otettu sen vieressä kuvia. Sain luultavasti epävakaan persoonallisuuden juuri noista tapahtumista ja siitä, kun minua ei huomioitu sen kaiken surun keskellä.

Pitkään pystyin kannattelemaan itseäni. Kestin kaiken mitä eteen tuli itkien pimeässä peiton alla. En puhunut enää siitä, että mun oli paha olla, koska eihän siitä saanut puhua. Koko ala-aste meni jotenkin pärjätessä, kunnes tuli siirtyminen ylä-astelle ja siellä ne ongelmat alkoivat kunnolla ensimmäisen kerran. Koulukaverilta sain kuulla ensi kertaa viiltelystä ja minähän päätin myös kokeilla,

kun kuulin, että se auttaa pahaan oloon. Muistan, kun viiltelin ensi kertaa. En voinut tehdä sitä kotona, etten olisi jäänyt kiinni vanhemmilleni. Siispä mä meni metsään salaiseen paikkaan suuren kiven juurelle puiden oksikon suojaan. Siellä mä kavoin salaa kaupasta ostetut sakset taskustani ja painoin terän ihoani vasten. Se sattui, mutta kipu tuntui hyvältä. En tehnyt montaa pintanaarmua, kunnes lopetin. Mutta en silloin vielä tiennyt, että ensimmäisestä kerrasta voisi jäädä koukkuun, mutta minä jäin. Siitä tuli kierre, mikä kesti kymmenisen vuotta. Silloin tiesin aina mihin pystyisin paeta pahaa oloani. Lopulta se oli enää riippuvuus, eikä enää auttanut pahaan oloon vaan loppujen lopuksi vaan pahensi oloa. Jäinhän minä äitille ja isälleni kiinni viiltelystä ja he hankkivat minulle terapian mikä oli kovan työn takana. Kaikki olivat sitä mieltä, etten mä tarvitse apua, eikä sitä meinattu sen takia tarjota. Mutta vanhempani eivät luovuttaneet. Olin 14-vuotias, kun aloitin terapian ja käyn terapiassa edelleen. Olen siis käynyt 11 vuotta eri terapioidissa.

Ensimmäisen kerran psykiatriseen osastohoitoon jouduin ollessani 17-vuotias. Olin silloin lukiossa. Koulu oli alkanut kärsimään paljon, en enää jaksanut mennä sinne vaan lintsasin, mutta lähdin kuitenkin kotoani, etteivät vahemmat aavistaisi mitään. Olin alkanut viiltelemään jo koulussakin. En ole tähän menessä ymmärtänyt vielä sitä suurinta syytä miksi vointi romahti, mutta nyt sen tiedän. Hyväksikäyttö. Se tapahtumasarja, siis useampi kerta sai minut voimaan tosi pahoin. En

uskaltanut tuoda sitä ilmi edes terapiassa puhumattamaan minun vanhemmistani.

Hyväksikäyttö tapahtui tosiaan silloin, kun olin vielä 17-vuotias ja jatkui siitä noin vuoden. Mies oli minua vanhempi ainakin 4 vuotta. Olen halunnut unohtaa kaiken tapahtuneen, mutta ei se kai koskaan ole kokonaan mahdollista. Ensin kaverini pyysi minua tuon miehen luokse mukaan seurakseen, jonka jälkeen tuo mies alkoi pyytelemään minua yksistäni hänen luokseen. Minä suostuin, sillä en ikinä halunnut ajatella ihmisistä mitään pahaa. Alussa mies olikin minulle mukava, kuunteli ongelmiani ja kertoi opiskelevansa lähihoitajaksi. Hän esitteli minulle kotiaan, jopa puukkokokelmaansakin. Katsoimme aina ydessä leffoja. Koko ajan ”suhde” syveni. Seuraavaksi tasolle, että hieroimme toistemme selkää. Ei se jäänyt siihen. Hän lopulta yritti pussata ja pyysi jäämään yöksi. Minä pelkäsin, että jos nyt lähden niin hän kertoo minun kaikki henkilökohtaiset vaikeat asiat koko maailmalle. En uskaltanut lähteä mihinkään. Yritin kieltäytyä ja sain lopulta sanottua, ei. Mutta hän ei kuunnellut vaan totesi siihen sävyyn, ettei olisi enää paljon matkaa... Hän puhui minulle rivoja ja ne puheet ahdistavat minua edelleen. Aamulla menimme grillaamaan takapihalle. Mä istuin vaisuna kivellä, mutta yritin hymyillä. Hän pyysin jo nyt, että jos tulisin vielä uudestaan ja mä lupasin tulla. Tämä tapahtuma kävi uudelleen ja uudelleen, koska mä pelkäsin. Pelkäsin ihan liikaa. Itkin aina, kun pyöräilin kotiin. Koti-ovella kuivasin äkkiä kyynleet,

etteivät vanhempani aavistaisi mitään. En uskaltanut kertoa heille koskaan.

Psykiatriselle osastolle jouduin syksyllä 2011. Se oli nuorisopuolen osasto, koska en ollut täyttänyt vielä 18 vuotta. Olin puoli vuotta tutkimusjaksolla, jossa sain myös ensimmäiset mielialalääkkeeni. Osastolla olo oli rankkaa ja satutin itseäni paljon. Kaikki tavarani olivat lukkojen takana vaatekapissa, etten pystyisi satuttaa itseäni niillä. Sain siellä kuitenkin myös kavereitakin ja oli meillä hauskaakin. Yksi huonekaverini puhui salaa puhelimella öisin, yksi huonekaveri soitti todella hyvin kitaraa ja osasi laulaa. Välillä sain olla yksinkin huoneessa. Osastolla oli tyhmiä sääntöjä, joita oli kiva rikkoa. Kerran suutuksissani paiskasin kaukosäätimen täysiä kiviseinäni niin, että patteritkin lensivät. Silti koskaan en jotunut eristyshuoneeseen lepositeisiin. Olin kuitenkin meistä kaikista kilteimmästä päästä. Kirjottelin paljon päiväkirjaan ja kuuntelin musiikkia. Osallistuin ryhmätoimintaan. Olin kuitenkin hyvin masentunut ja halusin kuolla. Tunsin, ettei mulla ollut enää mitään merkitystä tässä elämässä. Kerran lähdin ryhmäliikunnasta lasiovista kävelemään lumessa ilman kenkiä ajatellen vaan, että mä haluan hypätä sillalta. Muut potilaat huutelivat mua takaisin, mutten kuunnellut, äänet vaan kaikuivat, mutten pystynyt vastaamaan niihin. Lopulta kaksi hoitajaa tulivat mun luo ja ottivat mua molemmin puolin käsikynkästä ja taluttavat minut takaisin sisälle.

Monet lääkkeet pahensivat oloani. Sopivaa oli vaikea löytää, kun kaikista tuli ikäviä

sivuvaikutuksia. Teimme osastolta myös kivoja retkiä. Kävimme muun muassa keilaamassa ja syömässä. Hoitajat olivat mua kohtaan yleensä aika mukavia. Mutta silloin, kun olin ollut itsetuhoinen niin sain kyllä kovaa kritiikkiä. Meillä oli osastolla myös keittiövuoroja. Saimme laittaa ruokaa ja leipoa vuorotellen. Aina, kun joku potilas pääsi kotiin niin hänelle järjestettiin läksiäisjuhlat. Minäkin sain omani 18-vuotis syntymäpäivänä. Muistan, kun kaikki hoitajat silloin onnittelivat minua. He olivat leikanneet lehdestä onnittelutoivotuksen, jossa oli mun vauvakuva. Minun isovanhempani olivat laittaneet sen lehteen. Kuitenkin sinä päivänä mietin mitä muut minun ikäiseni tekivät 18-vuotis syntymäpäivinä. Tuskin niitä kukaan muu joutui viettämään suljetulla osastolla neljän seinän sisällä. Se tuntui minusta pahalta. Enkä voinut päästä kotiin syntymäpäivänäni vaan siitä seuraavana päivänä pääsin vasta kotiin. Muutenkaan vanhempani eivät olisi päästäneet minua sen jälkeen yhtään mihinkään juhlimaan. Tiesin sen.

Se oli ensimmäinen osastokertani, jonka jälkeen olen ollut osastolla niin monta kertaa, että olen mennyt laskuissa sekaisin. Ainakin kymmenisen kertaa. Pisin osastojaksoni oli 1,5 vuoden mittainen. Mua ei uskallettu kotiuttaa. En muista siitä ajasta oikein mitään. Ensin minulla oli psykoosi, jossa minulla oli eräänlaisia numeroharhoja. Nimesin sen henkilön Kohtaloksi, koska se antoi minulle elinpäivieni määrän. Aina kun oli niin sanottu nollapäivä niin mun piti yrittää tappaa itseni. Niin

Kun minusta tuli etä-äiti niin en vielä
tiennyt mihin se johtaisi.
Mielenterveysongelmat olivat pilanneet
kaiken. Menneisyyteni oli pelkkää kipua ja
se kipu jatkui yhä. Lastensuojelun tullessa
kuvioihin mikään ei enää mennyt niin kuin
toivoin.

9 789528 019893

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi